

اشاره:

راهبردهای آموزشی تکنیک‌هایی هستند که معلمان با استفاده از آن‌ها در تبدیل شدن دانش‌آموزان به یادگیرندگان مستقل و راهبردی به آن‌ها کمک می‌کنند. این راهبردها هنگامی راهبرد یادگیری نامیده می‌شوند که دانش‌آموزان به‌طور مستقل مناسب‌ترین آن‌ها را انتخاب و به‌طور مؤثر برای انجام تکالیف یا رسیدن به اهدافشان از آن‌ها استفاده کنند.

یادگیری مؤثر

ترجمه:

صدیقه حسینی خواه

فاطمه حسینی خواه

- ۶. فرصتی برای مستقل شدن و نشان دادن آنچه می‌دانند؛
- ۷. ترغیب به خودرصدی و خودتصحیحی؛
- ۸. ابزار تأمل و تفکر و سنجش یادگیری خود؛

نکته بسیار مهم آن است که راهبردهای آموزشی (یادگیری) اثربخش می‌توانند در سطوح، پایه‌ها و نیز درس‌های گوناگون به کار روند. آن‌ها همچنین توجهی ویژه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان دارند.

انواع راهبردهای آموزشی (یادگیری)

- ۱. یادگیری مشارکتی؛
- ۲. بحث گروهی؛
- ۳. مطالعه مستقل؛

راهبردهای آموزشی:

- دانش‌آموزان را برمی‌انگیزند و توجه آنان را متمرکز می‌کنند.
- اطلاعات را برای درک و فهم و به یاد آوردن سازمان‌دهی می‌کنند.
- یادگیری را می‌سنجند و رصد و ارزیابی می‌کنند.

دانش‌آموزان به منظور تبدیل شدن به یادگیرندگان

راهبردی به چند عامل نیاز دارند:

- ۱. آموزش گام‌به‌گام راهبرد؛
- ۲. رویکردهای آموزشی و محتوای متنوع یادگیری؛
- ۳. پشتیبانی مناسب شامل مدلینگ، تمرین هدایت‌شده و تمرین مستقل؛
- ۴. فرصت انتقال مهارت‌ها و ایده‌ها از یک موقعیت به موقعیتی دیگر؛
- ۵. برقراری ارتباط معنادار میان مهارت‌ها و ایده‌ها و

۴. تهیه کارپوشه؛

۵. ایفای نقش؛

۶. سازمان دهندگان شناختی؛

۷. پاسخ ادبی؛

۸. یادگیری خدماتی؛

۹. پژوهش موضوع محور.

و تشویق و ترغیب آنها؛

۵. رصد انتظارات رفتاری از دانش آموزان، از طریق مرور اجمالی گروه، استفاده از تذکرات دوستانه و از نزدیک، نشستن و تماشای گروه برای مدت کوتاه. بازنگری انتظارات مذکور، آموزش مجدد و یادآوری انتظارات هنگامی که ضرورت باشد، از اهمیت بسیار زیادی برخوردار است؛

۶. اطمینان از اینکه دانش آموزان از نقش های خود و مسئولیت هایشان در گروه مطلع هستند. فهرست نقش ها و وظایف را بنویسید و کارت هایی را که نشان دهنده نقش هاست، میان دانش آموزان توزیع کنید؛

۷. بحث درباره مهارت های مشارکتی مانند گوش کردن، اجازه صحبت به دیگران دادن، کمک خواستن به هنگام نیاز، به توافق رسیدن، و تکمیل یک وظیفه و تکلیف در زمان مقرر کلاس. این مهارت ها را مدل سازی کنید؛

۸. دادن فرصت به دانش آموزان برای ارزیابی فرایندهای

یادگیری مشارکتی، هم به صورت فردی و هم به صورت گروهی.

یادگیری مشارکتی

یادگیری مشارکتی شامل دانش آموزانی می شود که برای تکمیل وظیفه یا پروژه در گروه های کوچک کار می کنند. وظایف در یادگیری مشارکتی چنان ساختارمندند که هر عضو گروه در تکمیل تکلیف و انجام وظایف مشارکت دارد. موفقیت در یادگیری مشارکتی به عملکرد کل گروه وابسته است (نه عملکرد تک تک دانش آموزان).

مزایای استفاده از یادگیری

مشارکتی

یادگیری مشارکتی به دانش آموزان می آموزد به توانایی ها، علاقه ها و نیازهای دیگران احترام بگذارند و برای درک آن ها تلاش کنند. این فعالیت ها دانش آموزان را به مسئولیت پذیری نسبت به یادگیری خود ترغیب می کنند.

نکات قابل توجه برای شروع

یادگیری مشارکتی

برای داشتن یادگیری مشارکتی موفق پیشنهادهای زیر ارائه می شوند:

- گروه ها را کوچک تشکیل دهید (دو تا پنج نفر بهتر است).
- هرچه گروه ها بزرگ تر باشند، اعضا باید ماهرتر باشند.
- گروه ها را از اعضای گوناگون و متنوعی انتخاب کنید. به این ترتیب، هر فرد از تفاوت های دیگران نکاتی را می آموزد.
- گروه را به شکلی سامان دهی کنید که موفقیت عملکرد به هر یک از اعضای گروه بستگی داشته باشد و هر عضو نسبت به بخشی از وظایف، مسئول و پاسخگو باشد.
- در ابتدای کار دانش آموزان را گروه بندی و نقش های درون هر گروه را تعیین کنید.

برای مدیریت بهتر کلاس، امور عادی و روال معمول را آموزش دهید. این موارد عبارت اند از:

۱. تشکیل گروه به آرامی و در اسرع وقت؛
۲. رعایت بلندی صدا تا حدی که مزاحم دیگران نباشد؛
۳. دعوت دیگران به ملحق شدن به گروه؛
۴. احترام گذاشتن به تمام دانش آموزان و کمک به هم کلاسی ها

یک نمونه از راهبردهای

یادگیری مشارکتی: فکر کردن -

جفت شو - به اشتراک بگذار

در این نمونه، معلم یک موضوع یا سؤال را مطرح می کند. به دانش آموزان فرصت داده می شود به شکل فردی درباره سؤال در زمان تعیین شده فکر کنند. معمولاً این زمان یک تا سه دقیقه است. سپس هر دانش آموز با یک نفر دیگر جفت می شود و در قالب یک گروه دو نفره، در مورد سؤال

مطرح شده یا موضوع تدریس بحث و تبادل نظر می کنند (با این کار به همه دانش آموزان اجازه می دهیم افکار خود را شفاف کنند). سپس هر گروه دو نفره فرصتی را برای به اشتراک گذاری پاسخ هایشان با کل کلاس دارند.

این فعالیت یکی از فعالیت های مرتبط با راهبرد یادگیری مشارکتی است که فرصت هایی را برای دانش آموزان فراهم می کند تا:

- با یکدیگر مشارکت کنند؛

- از یکدیگر یاد بگیرند؛

- با یکدیگر ارتباط برقرار کنند؛

تشکیل گروه های یادگیری مشارکتی

هنگام تشکیل گروه های یادگیری مشارکتی، راهبردهای زیادی وجود دارند که می توان از میان آنها یکی را انتخاب کرد. استفاده از راهبردهای متفاوت این اطمینان خاطر را ایجاد می کند که دانش آموزان در طول سال فرصت کار کردن با اعضای گروه های گوناگون را دارند.

شیوه‌های انتخاب اعضای گروه

شرکای جفتی: دانش‌آموزان با کسی که در یک طبقه و دسته قرار دارد جفت می‌شوند. به عبارت دیگر، همگی یک ویژگی ظاهری مشترک دارند. برای مثال، دانش‌آموزانی که رنگ جورایشان یکی است یا در یک خیابان زندگی می‌کنند.

انتخاب کارت: با استفاده از یک دسته کارت می‌توانید گروه بسازید. مثلاً برای داشتن گروه‌های چهارنفره، کارت‌ها را میان دانش‌آموزان توزیع کنید و از آن‌ها بخواهید آن‌هایی که کارت مشابه دارند، با یکدیگر یک گروه تشکیل دهند؛ مثلاً کارت‌های گل‌های بهاری یا کارت عکس بازیکنان فوتبال. در اینجا لازم است با توجه به هدف شما که تشکیل گروه‌های چهارنفره است، از قبل چهار کارت یک‌شکل به تعداد گروه‌ها تعبیه کرده باشید.

فهرست تخته‌سیاه: یکی از شیوه‌های مطلوب در تشکیل گروه آن است که به تمام دانش‌آموزان سؤالی بدهید تا پاسخ دهند. دانش‌آموزان کار خود را در زمان متفاوت به اتمام می‌رسانند و همان‌طور که تکالیف خود را تمام می‌کنند، یکی‌یکی نام خود را روی تخته‌سیاه می‌نویسند. هنگامی که سه اسم جمع شد، یک گروه تشکیل می‌دهند و سراغ فعالیت بعدی می‌روند.

نقش‌های گروهی

نقش‌ها در هر گروه یادگیری مشارکتی به نوع تکلیف و وظیفه مورد انتظار بستگی دارد. قبل از تعیین نقش‌ها، تکلیف را بررسی و تعیین کنید به منظور آنکه گروه موفق باشد، وجود چه نقش‌هایی ضروری است.

نقش‌ها باید شامل این موارد باشند:

بررسی‌کننده: این فرد وظیفه دارد اطمینان حاصل کند همه اعضا، کاری را که در حال انجام است، درک کرده باشند.

نگهدارنده زمان: زمان را کنترل می‌کند تا اطمینان پیدا کند گروه تکلیف را در زمان مقرر تمام می‌کند.

سؤال‌کننده: از دیگر اعضای گروه می‌خواهد اطلاعات و دیدگاه‌های خود را بیان کنند.

ضبط‌کننده: مستندات فعالیت‌های انجام‌شده را به صورت مکتوب تهیه می‌کند.

گزارش‌گیرنده: کار گروه را به بقیه کلاس گزارش می‌کند.

تشویق‌کننده: اعضای گروه را به مشارکت ترغیب می‌کند و به ایده‌های مثبت بازخورد مثبت می‌دهد.

مدیریت‌کننده محتوا: محتوای لازم برای کامل کردن تکلیف را جمع‌آوری می‌کند. مدیر محتوا در انتهای تکلیف محتوا را باز می‌گرداند و به گروه بر می‌گردد.

مشاهده‌کننده: چک‌لیست مهارت‌های اجتماعی را برای گروه کامل می‌کند.

هنگامی که نقش‌ها برای کلاس معرفی شد، لازم است یکایک نقش‌ها توضیح داده و مدل‌سازی شوند. مقتضی است برای تمرین نقش‌ها به همه دانش‌آموزان فرصت داده شود. به

دانش‌آموزان تأکید می‌شود همه نقش‌ها به یک اندازه مهم هستند و در موفقیت گروه سهم دارند.

لازم است فرصت‌های زیادی برای تمرین عضو گروه‌بودن به دانش‌آموزان داد. شاید یکی از دلایلی که بسیاری از افراد به ترک محل خدمت و شغل خود ناچار می‌شوند، آن است که در همراهی و همکاری با دیگران ناتوان‌اند. ویژگی برجسته یادگیری مشارکتی آن است که فرصت‌هایی را برای دانش‌آموزان خلق می‌کند تا مهارت‌های اجتماعی و ارتباطی مهم را یاد بگیرند و به کار ببندند.

نمره موفقیت گروه

یکی از جنبه‌های

بحث‌برانگیز در مورد یادگیری مشارکتی این است که آیا به موفقیت گروه نمره تعلق می‌گیرد یا نه؟

اسپنسر کاگان در کتاب «مدرسه ذهن آگاه: چگونه یادگیری را درجه‌بندی نماییم» به چند دلیل مخالف استفاده از نمره است:

- نمره گروه پیام غلطی را منتقل می‌کند. زیرا نمرات تا حدودی تابع عواملی هستند که خارج از کنترل دانش‌آموزان می‌باشند. مثلاً چه کسانی قرار است در یک گروه شریک و همراه یکدیگر باشند. پس الزاماً نمره گروه به منزله توانایی یک دانش‌آموز نبوده و تحت تأثیر عوامل دیگری نیز می‌باشد.

- نمره گروهی پاسخ‌گویی و مسئولیت‌پذیری فردی را نقض می‌کند؛ اگر تک‌تک دانش‌آموزان راه‌هایی بیابند که موقعیت را به نفع خود دستکاری کنند.

- نمره موفقیت گروهی، علت مقاومت والدین، معلمان و دانش‌آموزان در برابر یادگیری مشارکتی است.

کاگان، به جای دادن نمره، ارائه بازخورد از مهارت‌های یادگیری مشارکتی دانش‌آموزان در قالب نوشتاری را پیشنهاد می‌کند. او معتقد است، وقتی دانش‌آموزان از آغاز بدانند چنین بازخوردی داده خواهد شد، به‌سختی تلاش خواهند کرد. او همچنین پیشنهاد می‌کند، از دانش‌آموزان بخواهیم اهداف خود را تعیین کنند و از خودارزیابی برای ارتقای یادگیری و بهتر کردن مهارت اجتماعی استفاده کنند.

منبع

Government of Alberta, (2002). Educational Strategies. Health and Life skills Guide to implementation for k-9, 67-114.

پی‌نوشت

1. «O'Conors the mindfull school: How to grade for learning»